

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Odpowiedzialność rodzicielska (inaczej władza rodzicielska) jest stosunkiem prawnym regulowanym przez **prawo rodzinne**. Stosunek ten powstaje wraz z narodzinami dziecka lub ustaleniem ojcostwa i macierzyństwa. W słoweńskim systemie prawnym dzieci urodzone w małżeństwie mają takie same prawa i obowiązki jak dzieci urodzone poza małżeństwem. W słoweńskim ustawodawstwie przyjęto system „pełnego przysposobienia”, co oznacza, że dzieci przysposobione są traktowane tak samo jak dzieci biologiczne.

Podstawę prawną stanowi **art. 54 słoweńskiej konstytucji**, zgodnie z którym rodzice mają prawo i obowiązek utrzymywania, kształcenia i wychowywania swoich dzieci. Pozbawienie lub ograniczenie tego prawa i obowiązku jest możliwe wyłącznie z powodów określonych w prawie w celu ochrony dobra dziecka. Dzieci urodzone w małżeństwie mają takie same prawa jak dzieci urodzone poza małżeństwem.

Władza rodzicielska to ogół praw i obowiązków rodziców, które służą stworzeniu w miarę możliwości warunków zapewniających kompleksowy rozwój dziecka. Rodzice wykonują władzę rodzicielską wspólnie [art. 6 kodeksu rodzinnego (Družinski zakonik)].

Rodzice mają obowiązek chronić dobro swojego dziecka we wszystkich podejmowanych czynnościach dotyczących dziecka oraz wychowywać je z poszanowaniem jego osoby, indywidualności i godności. Rodzice mają pierwszeństwo względem wszystkich innych osób, jeżeli chodzi o sprawowanie opieki nad dzieckiem i dopełnianie obowiązku dbania o dobro dziecka. Uważa się, że rodzice dbają o dobro dziecka, jeśli zaspokajają materialne, emocjonalne i psychospołeczne potrzeby dziecka, uwzględniając w szczególności jego osobowość, wiek, poziom rozwoju i życzenia, podejmując działania, które pokazują ich dbałość o dziecko i odpowiedzialność za nie oraz kierując odpowiednio jego rozwojem i zachęcając do rozwoju (art. 7 kodeksu rodzinnego).

Na rodzicach spoczywa główna i równorzędna odpowiedzialność za opiekę nad dzieckiem, jego wychowanie i rozwój. Priorytetem rodziców powinno być dobro dziecka, a państwo powinno pomagać im w wywiązaniu się z obowiązków rodzicielskich.

Władza rodzicielska obejmuje prawa i obowiązki rodziców związane z życiem i zdrowiem ich dziecka, jego wychowaniem i ochroną, opieką i nadzorem nad nim oraz jego edukacją, a także ich prawa i obowiązki związane z reprezentowaniem i utrzymaniem dziecka oraz zarządzaniem majątkiem dziecka. Na warunkach przewidzianych w kodeksie rodzinnym właściwy organ może ograniczyć władzę rodzicielską jednego z rodziców lub obojga rodziców bądź pozbawić władzy rodzicielskiej jednego z rodziców lub oboje rodziców.

Rodzice mają obowiązek troszczyć się o życie i zdrowie swojego dziecka, chronić je, otaczać opieką, wychowywać i nadzorować. Rodzice mają obowiązek zapewnić dziecku warunki do zdrowego rozwoju fizycznego i zrównoważonego rozwoju osobistego, pomagać mu w rozwijaniu umiejętności samodzielnego życia i samodzielnej pracy,łożyć na utrzymanie dziecka zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego oraz w miarę swoich możliwości zapewniać mu dostęp do szkolnictwa i edukacji odpowiadających jego zdolnościom, talentom i pragnieniom (art. 135, 136 i 137 kodeksu rodzinnego).

Dziecko ma prawo do kontaktów z obojgiem rodziców i oboje rodzice mają prawo do kontaktów z dzieckiem (art. 141 kodeksu rodzinnego).

Odpowiedzialność prawna rodziców za ich dziecko jest określona w art. 142 kodeksu zobowiązań (Obligacijski zakonik). Rodzice odpowiadają za szkody wyrządzone osobie trzeciej przez dziecko, które nie ukończyło 7. roku życia, niezależnie od tego, czy ponoszą odpowiedzialność za wyrządzenie tych szkód. Rodzice odpowiadają za szkody wyrządzone osobie trzeciej przez małoletnie dziecko, które ukończyło 7. rok życia, chyba że są w stanie udowodnić, że nie ponoszą odpowiedzialności za wyrządzone szkody.

Art. 145 kodeksu rodzinnego reguluje **reprezentację** dziecka w kontaktach ze światem zewnętrznym. O ile przepisy prawa nie stanowią inaczej (na przykład jeżeli dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej), dziecko jest reprezentowane przez swoich rodziców. Jeżeli zachodzi konieczność formalnego doręczenia korespondencji małoletniemu dziecku lub powiadomienia go o czymś, odbiorcą takiej korespondencji lub takich informacji może być każde z rodziców. Jeżeli rodzice nie mieszkają razem, odbioru dokonuje to z rodziców, z którym zamieszkuje dziecko, lub to z rodziców, które wskazano w ugodzie sądowej lub orzeczeniu o wspólnej pieczy zgodnie z art. 139 kodeksu rodzinnego (art. 145 kodeksu rodzinnego).

Zarząd majątkiem dziecka sprawują jego rodzice, kierując się dobrem dziecka. Rodzice mogą korzystać z przychodów z majątku dziecka w szczególności na potrzeby utrzymania, wychowania i kształcenia dziecka, a także w celu zaspokojenia pilnych potrzeb rodziny, jeżeli sami rodzice nie dysponują wystarczającymi środkami (art. 147 i 148 kodeksu rodzinnego).

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Na rodzicach spoczywa główna i równorzędna odpowiedzialność za opiekę nad dzieckiem, jego wychowanie i rozwój. Priorytetem rodziców powinno być dobro dziecka (art. 135 kodeksu rodzinnego).

Rodzice wykonują władzę rodzicielską w porozumieniu ze sobą i dla dobra dziecka. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej (*center za socialno delo*). Mogą również, jeżeli sobie tego życzą, skorzystać z usług mediatora. Jeżeli rodzice nie mieszkają razem i nie sprawują wspólnej pieczy nad dzieckiem, podejmują decyzje w kwestiach wywierających istotny wpływ na rozwój dziecka w porozumieniu i dla dobra dziecka. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Mogą również, jeżeli sobie tego życzą, skorzystać z usług mediatora.

W sprawach życia codziennego dziecka oraz w sprawach dotyczących stałego miejsca zamieszkania dziecka decyzje podejmuje to z rodziców, które sprawuje pieczę nad dzieckiem, o ile nie ma to negatywnego wpływu na kwestie oddziałujące w istotny sposób na rozwój dziecka.

Sąd orzeka w sprawach, w których rodzice nie zdołają dojść do porozumienia w kwestiach wywierających istotny wpływ na rozwój dziecka.

Jeżeli jedno z rodziców nie może wykonywać władzy rodzicielskiej, drugie z rodziców wykonuje ją samodzielnie.

Jeżeli jedno z rodziców nie żyje lub jest nieznane bądź jeżeli zostało pozbawione władzy rodzicielskiej, władzę rodzicielską wykonuje drugie z rodziców (art. 151 kodeksu rodzinnego).

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Rodzice mają pierwszeństwo względem innych osób, jeżeli chodzi o prawo i obowiązek ochrony praw i dobra ich dziecka. Jeżeli rodzice nie korzystają ze swoich praw lub nie dopełniają swoich obowiązków bądź nie kierują się przy tym dobrem dziecka, państwo stosuje środki mające na celu ochronę praw i dobra dziecka (dalej zwane „środkami mającymi na celu ochronę dobra dziecka”). Środki mające na celu ochronę dobra dziecka można stosować do czasu, aż dziecko osiągnie pełną zdolność do czynności prawnych, chyba że w kodeksie rodzinnym przewidziano inaczej (art. 154 kodeksu rodzinnego).

Sąd może odebrać dziecko rodzicom i umieścić je w pieczy innej osoby, w pieczy zastępczej lub w placówce, jeżeli dobro dziecka może ucierpieć, a odebranie dziecka jest jedynym sposobem pozwalającym na zapewnienie wystarczającej ochrony jego dobra, oraz jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że po pewnym czasie rodzice będą w stanie ponownie przejąć odpowiedzialność za opiekę nad dzieckiem i jego wychowanie (art. 174 kodeksu rodzinnego). Sąd może również orzec o umieszczeniu dziecka w placówce, jeżeli ma ono problemy natury psychospołecznej w postaci trudności z zachowaniem, emocjami, uczeniem się lub innych trudności w rozwoju, jeżeli dobro dziecka lub innych dzieci w rodzinie może ucierpieć, a ochronę dobra dziecka lub dobra pozostałych dzieci w rodzinie można zapewnić wyłącznie poprzez umieszczenie dziecka w placówce (art. 175 kodeksu rodzinnego).

Opiekę nad dzieckiem może sprawować rodzic adopcyjny. Przystosowanie dziecka jest możliwe wyłącznie wówczas, gdy po jego narodzinach rodzice wyrazili na to zgodę w ośrodku pomocy społecznej lub przed sądem. W przypadku dziecka, które nie ukończyło ośmiu tygodni, zgodę należy potwierdzić po osiągnięciu przez dziecko tego wieku. W przeciwnym razie zgoda nie wywołuje skutków prawnych. Zgoda nie jest wymagana od rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej lub trwale niezdolnych do składania oświadczeń woli. Dzieci można przystosować również wówczas, gdy ich rodzice są nieznani lub gdy miejsce zamieszkania ich rodziców jest nieznane od roku (art. 218 kodeksu rodzinnego). Przystosowanie skutkuje ustaniem praw i obowiązków dziecka względem jego rodziców i innych osób bliskich i *vice versa*. Jeżeli małżonek lub partner jednego z rodziców dziecka przystosował to dziecko, prawa i obowiązki dziecka względem tego z rodziców i jego bliskich – i *vice versa* – nie ustają (art. 220 kodeksu rodzinnego).

Przyznanie władzy rodzicielskiej osobie bliskiej jest nową instytucją wprowadzoną przepisami kodeksu rodzinnego w odniesieniu do opieki nad dzieckiem. Z instytucji tej można skorzystać wyłącznie w przypadku dziecka, które nie ma pozostających przy życiu rodziców. Jeżeli służy to dobru dziecka, sąd może przyznać władzę rodzicielską osobie bliskiej, która chce przyjąć na siebie odpowiedzialność za dziecko i spełnia przesłanki przystosowania określone w kodeksie rodzinnym. W kodeksie rodzinnym przewidziano, kogo uznaje się w takich przypadkach za osobę bliską: krewnego dziecka do drugiego stopnia w linii prostej lub krewnego dziecka do czwartego stopnia w linii bocznej. Osoba, której przyznano władzę rodzicielską, wstępuje w takie same prawa i obowiązki, jakie mieliby rodzice dziecka, i staje się przedstawicielem ustawowym dziecka. Osoba, której przyznano władzę rodzicielską, ma obowiązek łżenia na utrzymanie dziecka. Jeżeli sąd przyznaje władzę rodzicielską dwóm osobom bliskim, które są małżeństwem lub tworzą wolny związek, lub osobie bliskiej i jej małżonkowi bądź partnerowi w wolnym związku, którzy spełniają określone przesłanki, przyznaje tę władzę obojgu partnerom i nie może przyznać jej wyłącznie jednemu z nich (art. 231 kodeksu rodzinnego).

Sąd wyznacza opiekuna dla dziecka, które nie ma rodziców lub którego rodzice nie sprawują nad nim pieczy, i umieszcza dziecko pod jego opieką (art. 257 kodeksu rodzinnego). Ośrodek pomocy społecznej lub sąd wyznacza dziecku specjalnego kuratora „kolizyjnego” (*kolizyjnski skrbnik*), gdy jego rodzice wykonują władzę rodzicielską, lecz zachodzi między nimi konflikt interesów, lub gdy – w przypadku opieki – zachodzi konflikt interesów między dzieckiem a opiekunem (art. 269 kodeksu rodzinnego).

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

Rodzice, którzy nie mieszkają razem lub którzy zamierzają się rozjeść, powinni dojść do porozumienia w kwestii pieczy nad swoimi wspólnymi dziećmi, kierując się ich dobrem. Mogą oni uzgodnić wspólną pieczę nad dziećmi, powierzenie sprawowania pieczy jednemu z rodziców lub podzielenie się dziećmi. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Mogą również, jeżeli sobie tego życzą, skorzystać z usług mediatora. Jeżeli rodzice dojdą do porozumienia w kwestii pieczy, mogą zaproponować zawarcie ugody sądowej. Jeżeli sąd uzna, że porozumienie nie służy dobru dzieci, odda wniosek. Jeżeli rodzice nie zdołają dojść do porozumienia w kwestii pieczy, sprawę rozstrzyga sąd. Sąd może również – z urzędu i zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego – orzec o innych środkach mających na celu zabezpieczenie dobra dziecka. Rozpoznając sprawy dotyczące pieczy, sąd orzeka również każdorazowo w sprawie świadczeń alimentacyjnych na rzecz wspólnych dzieci małżonków oraz w sprawie kontaktów dzieci z każdym z rodziców, zgodnie z kodeksem rodzinnym. Sąd wydaje nowe orzeczenie w sprawie pieczy, gdy jest to konieczne ze względu na zmianę okoliczności lub dobro dziecka (art. 138 kodeksu rodzinnego).

W razie unieważnienia małżeństwa sąd orzeka również w sprawie pieczy i świadczeń alimentacyjnych na rzecz wspólnych dzieci małżonków oraz w sprawie kontaktów dzieci z każdym z rodziców, zgodnie z kodeksem rodzinnym. Sąd ustala przedtem, jak najlepiej zagwarantować dobro dziecka lub dzieci. (art. 98 kodeksu rodzinnego).

Jeżeli rodzice nie mieszkają razem i nie sprawują wspólnej pieczy nad dzieckiem, podejmują decyzje w kwestiach wywierających istotny wpływ na rozwój dziecka w porozumieniu i dla dobra dziecka. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Mogą również, jeżeli sobie tego życzą, skorzystać z usług mediatora. W sprawach życia codziennego dziecka oraz w sprawach dotyczących stałego miejsca zamieszkania dziecka decyzje podejmuje to z rodziców, które sprawuje pieczę nad dzieckiem, o ile nie ma to negatywnego wpływu na kwestie oddziałujące w istotny sposób na rozwój dziecka (art. 151 kodeksu rodzinnego).

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Rodzice, którzy nie mieszkają razem lub którzy zamierzają się rozjeść, powinni dojść do porozumienia w kwestii pieczy nad swoimi wspólnymi dziećmi, kierując się ich dobrem. Mogą oni uzgodnić wspólną pieczę nad dziećmi, powierzenie sprawowania pieczy jednemu z rodziców lub podzielenie się dziećmi. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Mogą również, jeżeli sobie tego życzą, skorzystać z usług mediatora. Jeżeli rodzice dojdą do porozumienia w kwestii pieczy, mogą zaproponować podpisanie ugody sądowej. Jeżeli sąd uzna, że porozumienie nie służy dobru dzieci, odda wniosek. Jeżeli rodzice nie zdołają dojść do porozumienia w kwestii pieczy, sprawę rozstrzyga sąd (art. 138 kodeksu rodzinnego). Ugoda sądowa lub orzeczenie sądu w sprawie wspólnej pieczy muszą zawierać: wskazanie stałego miejsca zamieszkania dziecka, wskazanie, które z rodziców ma odbierać wszelką korespondencję w imieniu dziecka, oraz warunki łżenia na utrzymanie dziecka (art. 139 kodeksu rodzinnego).

Rodzice, którzy nie mieszkają razem lub którzy zamierzają się rozjeść, a także rodzice, którzy mieszkają razem, uzgadniają warunki łżenia na utrzymanie swoich wspólnych dzieci. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Mogą również, jeżeli sobie tego życzą, skorzystać z usług mediatora. Jeżeli rodzice nie zdołają dojść do porozumienia w kwestii łżenia na utrzymanie swoich wspólnych dzieci, sprawę rozstrzyga sąd (art. 140 kodeksu rodzinnego).

Dziecko ma prawo do kontaktów z obojgiem rodziców i oboje rodzice mają prawo do kontaktów z dzieckiem. Kontakty takie muszą przede wszystkim służyć dobru dziecka. Matka lub ojciec, z którymi dziecko zamieszkuje i którym powierzono pieczę nad dzieckiem, lub osoba trzecia, z którą dziecko zamieszkuje, muszą powstrzymać się od wszelkiego postępowania, które utrudnia lub uniemożliwia dziecku utrzymywanie kontaktów z którymkolwiek z rodziców, oraz muszą starać się zachęcać dziecko do pozytywnego nastawienia do kontaktów z drugim z rodziców lub z rodzicami. Matka lub ojciec, którzy utrzymują kontakty z dzieckiem, powinni powstrzymać się od wszelkiego postępowania, które utrudnia sprawowanie opieki nad dzieckiem i jego wychowanie. Rodzice, którzy nie mieszkają razem lub którzy zamierzają się rozjeść, powinni dojść do porozumienia w kwestii kontaktów. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Mogą również, jeżeli sobie tego życzą, skorzystać z usług mediatora. Jeżeli rodzice dojdą do porozumienia w kwestii kontaktów, mogą zaproponować podpisanie ugody sądowej. Jeżeli sąd uzna, że porozumienie nie służy dobru dziecka, odda wniosek. Jeżeli rodzice nie zdołają dojść do porozumienia w kwestii kontaktów z dzieckiem, sprawę rozstrzyga sąd (art. 141 kodeksu rodzinnego).

Dziecko ma również prawo do utrzymywania kontaktów z innymi osobami będącymi członkami jego rodziny, z którymi pozostaje w bliskich stosunkach osobistych, chyba że jest to sprzeczne z dobrem dziecka. Za takie osoby uważa się w szczególności dziadków, rodzeństwo, rodzeństwo przyrodnie, byłych rodziców zastępczych dziecka oraz byłego lub obecnego małżonka lub konkubenta któregośkolwiek z rodziców. Porozumienie w sprawie takich kontaktów powinni osiągnąć rodzice dziecka, dziecko (jeśli jest w stanie zrozumieć znaczenie tego porozumienia) oraz osoby, o których mowa powyżej. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Mogą również, jeżeli sobie tego życzą, skorzystać z usług mediatora. Zakres kontaktów i sposób ich utrzymywania powinien służyć dobru dziecka. Jeżeli rodzice dojdą do porozumienia w kwestii kontaktów, dziecko oraz osoby, o których mowa powyżej, mogą również zaproponować podpisanie ugody sądowej. Jeżeli sąd uzna, że porozumienie nie służy dobru dzieci, odda wniosek. Jeżeli rodzice, dziecko i osoby, o których mowa powyżej, nie zdołają dojść do porozumienia w kwestii kontaktów, sprawę rozstrzyga sąd (art. 142 kodeksu rodzinnego).

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Przed złożeniem wniosku do sądu o wydanie orzeczenia w sprawie pieczy nad dzieckiem i świadczeń alimentacyjnych na jego rzecz, w sprawie kontaktów dziecka z rodzicami lub innymi osobami lub w sprawach związanych z wykonywaniem władzy rodzicielskiej o istotnym wpływie na rozwój dziecka rodzice biorą udział w procesie uprzedniego poradnictwa w ośrodku pomocy społecznej, chyba że jedno z rodziców jest niepełnosprawne intelektualnie lub jedno z małżonków mieszka za granicą bądź jego miejsce pobytu lub zamieszkania jest nieznane.

Jeżeli sprawa dotyczy kontaktów z inną osobą, osoba ta oraz dziecko (jeżeli to dziecko składa wniosek o ustalenie kontaktów) przed złożeniem wniosku mają obowiązek wzięcia udziału w uprzednim poradnictwie.

Celem uprzedniego poradnictwa jest zwrócenie uwagi rodziców lub innej osoby na obowiązek zabezpieczenia dobra dziecka przy ustalaniu kontaktów z dzieckiem, na pozytywny wpływ, jaki ma na dziecko polubowne uregulowanie kontaktów, oraz na cel mediacji.

Uczestnictwo w poradnictwie jest również przesłanką złożenia wniosku o wydanie nowego orzeczenia w którejkolwiek ze spraw wymienionych w pierwszym akapicie niniejszego punktu.

Rodzice lub osoby, o których mowa powyżej, biorą udział w uprzednim poradnictwie bez pełnomocników. Za zgodą rodziców lub osób, o których mowa powyżej, po zakończeniu etapu uprzedniego poradnictwa ośrodek pomocy społecznej może przeprowadzić postępowanie mediacyjne. Osoby te mogą również wziąć udział w postępowaniu mediacyjnym prowadzonym przez inne podmioty (art. 203 kodeksu rodzinnego).

Mediację można przeprowadzić przed postępowaniem sądowym, w jego toku lub po jego zakończeniu i może ona obejmować pomoc w uregulowaniu stosunków osobistych i majątkowych. Mediację przeprowadza się zazwyczaj przed rozpoczęciem postępowania sądowego w celu nadania kształtu wnioskowi o rozwiązanie małżeństwa na zgodny wniosek małżonków lub wnioskowi o ugodę sądową w sprawie pieczy nad dzieckiem, świadczeń alimentacyjnych i kontaktów z rodzicami lub innymi osobami bądź w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej wywierających istotny wpływ na rozwój dziecka. Mediację w toku postępowania sądowego prowadzi się zgodnie z przepisami dotyczącymi alternatywnych metod rozwiązywania sporów. Nawet jeżeli strony lub uczestnicy postępowania zgodzili się na przeprowadzenie mediacji, sąd może oddalić taki wniosek i może nie zawiesić postępowania sądowego, jeżeli w przypadku postępowania dotyczącego dziecka uzna, że takie zawieszenie nie służyłoby dobru dziecka (art. 205 kodeksu rodzinnego).

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Sąd może orzec, że jedno z rodziców ma sprawować pieczę nad wszystkimi dziećmi, że dzieci mają zostać rozdzielone pomiędzy rodziców lub że rodzice sprawują wspólną pieczę nad dziećmi. Sąd może również – z urzędu i zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego – orzec o innych środkach mających na celu zabezpieczenie dobra dziecka. Rozpoznając sprawy dotyczące pieczy, sąd orzeka również każdorazowo w sprawie świadczeń alimentacyjnych na rzecz wspólnych dzieci małżonków oraz w sprawie kontaktów z dzieckiem z każdym z rodziców, zgodnie z kodeksem rodzinnym. Sąd wydaje nowe orzeczenie w sprawie pieczy, gdy jest to konieczne ze względu na zmianę okoliczności lub dobro dziecka (art. 138 i 139 kodeksu rodzinnego).

Sąd orzeka również w sprawie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka i kontaktów z dzieckiem (art. 105a, 106 i 106a ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych [Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih]).

Orzekając o kontaktach z dzieckiem, sąd kieruje się przede wszystkim dobrem dziecka. Jeżeli ojciec lub matka, z którym lub którą mieszka dziecko, uniemożliwia kontakty między dzieckiem a drugim z rodziców, a kontaktów nie da się wyegzekwować nawet przy specjalistycznej pomocy ośrodka pomocy społecznej, sąd może – na wniosek drugiego z rodziców – orzec o odebraniu pieczy nad dzieckiem temu z rodziców, które uniemożliwia kontakty, i powierzyć dziecko drugiemu z rodziców, jeżeli sąd uzna, że drugie z rodziców będzie umożliwiała kontakty, i jeżeli jest to jedyny sposób pozwalający na zabezpieczenie dobra dziecka. Sąd wydaje nowe orzeczenie w sprawie prawa do kontaktów z dzieckiem, gdy jest to konieczne ze względu na zmianę okoliczności oraz dobro dziecka (art. 141 kodeksu rodzinnego). Sąd może pozbawić prawa do kontaktów lub je ograniczyć w ramach środków zabezpieczających dobro dziecka (art. 173 kodeksu rodzinnego).

Rozpoznając sprawy dotyczące pieczy nad dzieckiem i świadczeń alimentacyjnych na jego rzecz, kontaktów z dzieckiem, sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej oraz przyznania władzy rodzicielskiej osobie bliskiej, sąd bierze również pod uwagę opinię dziecka, jeżeli dziecko wyraziło ją samodzielnie lub jeżeli została ona przekazana przez osobę cieszącą się zaufaniem dziecka, którą dziecko samo wskazało, o ile dziecko zdaje sobie sprawę ze znaczenia i konsekwencji wyrażenia takiej opinii. Jeżeli chodzi o dobro dziecka, sąd bierze pod uwagę opinię ośrodka pomocy społecznej, pod warunkiem że opinię taką uzyskano zgodnie z ustawą o cywilnym postępowaniu nieprocesowym (art. 143 kodeksu rodzinnego).

Przy obliczaniu wysokości świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka sąd kieruje się dobrem dziecka i ustala poziom świadczeń odpowiedni do zapewnienia dziecku prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego. Kwota alimentów na rzecz dziecka musi pozwalać na zaspokojenie jego potrzeb, w szczególności na pokrycie kosztów zakwaterowania, żywienia, odzieży i obuwia, zapewnienia bezpieczeństwa, kształcenia i rozwoju, a także wypoczynku i rozrywki oraz zaspokojenia innych szczególnych potrzeb dziecka (art. 190 kodeksu rodzinnego).

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Jeżeli rodzice nie mieszkają razem i nie sprawują wspólnej pieczy nad dzieckiem, podejmują decyzje w kwestiach wywierających istotny wpływ na rozwój dziecka w porozumieniu i dla dobra dziecka. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Mogą również, jeżeli sobie tego życzą, skorzystać z usług mediatora. W sprawach życia codziennego dziecka oraz w sprawach dotyczących stałego miejsca zamieszkania dziecka decyzje podejmuje to z rodziców, które sprawuje pieczę nad dzieckiem, o ile nie ma to negatywnego wpływu na kwestie oddziałujące w istotny sposób na rozwój dziecka. Sąd orzeka w sprawach, w których rodzice nie zdołają dojść do porozumienia w kwestiach wywierających istotny wpływ na rozwój dziecka (art. 151 kodeksu rodzinnego).

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Oznacza to, że oboje rodzice są w równym stopniu odpowiedzialni za wychowanie i rozwój dziecka oraz że oboje powinni nadal opiekować się dzieckiem.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Sądy okręgowe (*okrožna sodišča*) są w takich sprawach **właściwe rzeczowo** [art. 10 ustawy o cywilnym postępowaniu nieprocesowym (Zakon o pravdnem postopku)]

Właściwość miejscowa ogólna przysługuje temu sądowi, w którego okręgu znajduje się stałe miejsce zamieszkania lub siedziba osoby, przeciwko której złożono wniosek. Jeżeli sąd wszczynają postępowanie z urzędu, właściwość miejscowa ogólna przysługuje temu sądowi, w którego okręgu znajduje się stałe miejsce zamieszkania osoby, której dotyczy postępowanie. Jeżeli w postępowaniu bierze udział wyłącznie jeden uczestnik, właściwość miejscowa ogólna przysługuje temu sądowi, w którego okręgu znajduje się stałe miejsce zamieszkania lub siedziba uczestnika postępowania. Jeżeli uczestnik postępowania nie ma stałego miejsca zamieszkania w Słowenii, ogólną właściwość miejscową ustala się według jego miejsca pobytu czasowego. Jeżeli oprócz stałego miejsca zamieszkania uczestnik postępowania ma również miejsce pobytu czasowego w innym miejscu i jeżeli – z uwagi na okoliczności – można zakładać, że będzie w nim zamieszkiwał przez dłuższy czas, właściwość miejscową ogólną ma również sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce pobytu czasowego tej osoby. Jeżeli właściwy do orzekania w danej sprawie jest sąd słoweński oraz jeżeli nie ma możliwości ustalenia, który sąd słoweński ma właściwość miejscową ogólną, sąd, któremu przysługuje właściwość miejscowa ogólna, ustala Sąd Najwyższy Republiki Słowenii (Vrhovno sodišče Republike Slovenije) (art. 11 ustawy o cywilnym postępowaniu nieprocesowym).

Jeżeli w sprawie dotyczącej świadczeń alimentacyjnych osobą dochodzącą świadczeń jest powód, oprócz sądu mającego właściwość miejscową ogólną właściwy jest również sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu czasowego powoda. Jeżeli w sprawie dotyczącej świadczeń alimentacyjnych osobą dochodzącą świadczeń jest powód, oprócz sądu mającego właściwość miejscową ogólną właściwy jest również sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu czasowego powoda [art. 50 ustawy o postępowaniu cywilnym (Zakon o pravdnem postopku)]. Z zastrzeżeniem odmiennych przepisów prawa przepisy ustawy o postępowaniu cywilnym stosuje się odpowiednio do cywilnego postępowania nieprocesowego.

Wniosek o wszczęcie cywilnego postępowania nieprocesowego musi zawierać opis stosunków lub sytuacji podlegających rozstrzygnięciu sądowemu, okoliczności faktyczne sprawy oraz dowody potwierdzające te okoliczności, pozostałe elementy wymagane w każdym wniosku oraz oznaczenie uczestników postępowania, jak przewidziano w ustawie o postępowaniu cywilnym w odniesieniu do pozwów (art. 23 ustawy o cywilnym postępowaniu nieprocesowym).

Strony i inni uczestnicy postępowania obowiązani są składać pozwy lub wnioski, apelacje i inne pisma procesowe w **języku słoweńskim lub w języku wspólnoty narodowej** będącym w oficjalnym użyciu w sądzie (art. 104 ustawy o postępowaniu cywilnym). Pozew powinien zawierać żądanie główne i żądania uboczne, fakty uzasadniające żądania powoda, dowody na poparcie tych faktów oraz inne informacje, które powinno zawierać każde pismo procesowe, oraz dane identyfikacyjne stron, jak określono w ustawie (art. 180 ustawy o postępowaniu cywilnym).

Z zastrzeżeniem odmiennych przepisów prawa opłaty sądowe powinny zostać wniesione w chwili złożenia pisma wszczynającego postępowanie (art. 39 ustawy o cywilnym postępowaniu nieprocesowym).

Zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego pisma procesowe to: pozew, odpowiedź na pozew, apelacja lub zażalenie oraz inne oświadczenia, wnioski lub inne pisma składane poza postępowaniem. Pisma procesowe powinny być zrozumiałe oraz powinny zawierać wszystkie elementy niezbędne do przeprowadzenia rozprawy sądowej. Powinny one zawierać w szczególności: oznaczenie sądu, imiona i nazwiska stron oraz ich miejsca zamieszkania lub pobytu czasowego bądź siedziby, oznaczenie ewentualnych przedstawicieli ustawowych lub pełnomocników, przedmiot sporu i osnovę wniosku.

Składający powinien podpisać pismo procesowe, chyba że nie może tego uczynić ze względu na jego formę. Za oryginalny podpis wnioskodawcy uznaje się jego podpis własnoręczny lub elektroniczny (który jest równoważny z podpisem własnoręcznym). Jeżeli wnioskodawca jest niepiśmienny lub nie jest w stanie złożyć podpisu, swój wniosek opatruje odciskiem palca zastępującym podpis. Jeżeli sąd poweźmie wątpliwości co do autentyczności wniosku, może wezwać do złożenia wniosku opatrzonego podpisem kwalifikowanym. Od takiego postanowienia nie przysługuje środek zaskarżenia. Jeżeli w piśmie sformułowano żądanie, strona powinna wskazać okoliczności faktyczne, na których je opiera, oraz – w stosownych przypadkach – potwierdzające je dowody (art. 105 kodeksu postępowania cywilnego).

Pismo procesowe to pisemny wniosek w formie fizycznej lub elektronicznej. Jest to pismo sporządzone odręcznie lub wydrukowane i własnoręcznie podpisane przez składającego (pismo w formie fizycznej) bądź pismo w formie elektronicznej opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym, który jest równoważny własnoręcznemu podpisowi (pismo w formie elektronicznej). Pismo w formie fizycznej należy przesłać pocztą lub przy użyciu technologii komunikacyjnej, doręczyć osobiście odpowiedniemu organowi lub zlecić doręczenie osobie świadczącej usługi w zakresie doręczania pism procesowych (*poslovni ponudnik*). Pisma w formie elektronicznej składa się w systemie informacyjnym sądów. System informacyjny automatycznie wygeneruje potwierdzenie otrzymania pisma i prześle je składającemu. Pisma procesowe można również składać na przeznaczonym do tego celu lub w inny sposób przygotowanym formularzu. Nie naruszając przepisów innych aktów prawnych, formularze złożone w formie elektronicznej muszą być identyczne pod względem treści z formularzami przewidzianymi w przypadku wniosków składanych w formie papierowej (art. 105b ustawy o postępowaniu cywilnym). Jeżeli w piśmie sformułowano żądanie, strona powinna wskazać okoliczności faktyczne, na których je opiera, oraz – w stosownych przypadkach – potwierdzające je dowody.

Pisma, które wymagają doręczenia stronie przeciwnej, należy złożyć w sądzie w liczbie egzemplarzy wymaganej na potrzeby sądu i strony przeciwnej oraz w formie umożliwiającej sądowi ich doręczenie. Dotyczy to również załączników. Pisma procesowe i załączniki do nich, które są dostarczane drogą elektroniczną i wymagają wysłania stronie przeciwnej, są wysyłane w formie pojedynczej kopii. Sąd sporządza tyle kopii elektronicznych lub fotokopii, ilu potrzebuje strona przeciwna. Jeżeli po stronie przeciwnej występuje więcej niż jedna osoba i osoby te są reprezentowane przez wspólnego przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika, wnioski i załączniki doręczają się w jednym egzemplarzu i takie doręczenie jest skuteczne wobec wszystkich tych osób (art. 106 ustawy o cywilnym postępowaniu nieprocesowym).

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Sprawy dotyczące stanu cywilnego i stosunków rodzinnych sąd rozpoznaje w trybie cywilnego postępowania nieprocesowego (rozdział X ustawy o cywilnym postępowaniu nieprocesowym).

Regulowane kodeksem rodzinnym sprawy dotyczące stosunków między rodzicami a dziećmi, przysposobienia, przekazania władzy rodzicielskiej osobom bliskim, pieczy zastępczej oraz opieki sąd rozpoznaje w trybie pilnym. Jeżeli w kodeksie rodzinnym przewidziano, że sąd jest właściwy do rozpoznawania spraw regulowanych tym kodeksem, właściwość rzeczową w pierwszej instancji mają sądy okręgowe, chyba że w innej ustawie przewidziano inaczej (art. 14 kodeksu rodzinnego).

Sąd okręgowy orzeka w sprawie cywilnej w procesie, chyba że prawo stanowi, że powinien orzekać w postępowaniu nieprocesowym. Sądy rozpoznają sprawy z ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych w pierwszej kolejności (art. 10a ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

W kodeksie rodzinnym przewidziano, że sąd wydaje tymczasowy nakaz sądowy w toku postępowania w sprawie o zabezpieczenie dobra dziecka, jeżeli wykazano prawdopodobieństwo, że dobro dziecka może uciepnieć (art. 161 kodeksu rodzinnego).

Zgodnie z ustawą o cywilnym postępowaniu nieprocesowym sąd wydaje tymczasowe nakazy sądowe mające na celu zabezpieczenie dobra dziecka na warunkach wskazanych w kodeksie rodzinnym, w trybie określonym w ustawie o zabezpieczeniu roszczeń.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak, można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania. O przyznaniu pomocy prawnej decyduje prezes sądu okręgowego [art. 2 ustawy o pomocy prawnej (Zakon o brezplačni pravni pomoči)].

Zgodnie z ustawą pomoc prawna może obejmować porady prawne, zastępstwo procesowe i inne usługi prawne określone w przepisach, wszystkie formy ochrony sądowej przed wszystkimi sądami powszechnymi i sądami szczególnymi w Słowenii, przed Sądem Konstytucyjnym Republiki Słowenii (Ustavno sodišče Republike Slovenije) i przed wszystkimi organami, instytucjami i osobami w Słowenii właściwymi w zakresie pozasądowego rozstrzygnięcia sporów oraz zwolnienie od kosztów postępowania sądowego (art. 7 ustawy o pomocy prawnej).

Zgodnie z tą ustawą uprawnionymi do pomocy prawnej są: 1. obywatele Słowenii; 2. cudzoziemcy posiadający miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu czasowego w Słowenii oraz osoby nieposiadające obywatelstwa (bezpaństwowcy) legalnie zamieszkujące w Słowenii; 3. inni cudzoziemcy na warunkach wzajemności lub na warunkach i w przypadkach określonych w umowach międzynarodowych, których Słowenia jest stroną; 4. organizacje pozarządowe i stowarzyszenia nienastawione na zysk i działające w interesie publicznym, zarejestrowane w odpowiednim rejestrze zgodnie z mającym zastosowanie ustawodawstwem, w sprawach związanych z prowadzeniem działalności w interesie publicznym lub w celem, dla którego zostały powołane; 5. inne osoby, w odniesieniu do których prawo lub umowa międzynarodowa, której Słowenia jest stroną, przewidują uprawnienie do pomocy prawnej (art. 10 ustawy o pomocy prawnej).

Osoba uprawniona do pomocy prawnej może wnieść o przyznanie pomocy prawnej na dowolnym etapie postępowania (np. na początku postępowania pozasądowego lub sądowego, lub na dowolnym etapie już toczącego postępowania) Przy podejmowaniu decyzji w sprawie przyznania pomocy prawnej uwzględni się sytuację finansową wnioskodawcy, a także inne warunki określone w ustawie (zwykła pomoc prawna) (art. 11 ustawy o pomocy prawnej).

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak, sądem właściwym do rozpoznawania apelacji od orzeczenia sądu okręgowego dotyczącego władzy rodzicielskiej jest sąd apelacyjny (*višje sodišče*). (art. 36 ustawy o cywilnym postępowaniu nieprocesowym). Apelację można wnieść do sądu, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, w wystarczającej liczbie egzemplarzy dla sądu i strony przeciwnej (art. 342 kodeksu postępowania cywilnego).

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Postępowanie egzekucyjne reguluje ustawa o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń (Zakon o izvršbi in zavarovanju). O ile prawo nie stanowi inaczej, właściwy rzeczowo do rozpoznania wniosku o wykonanie orzeczenia jest sąd rejonowy (*okrajno sodišče*) (art. 5 ustawy o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń).

Sądem właściwym miejscowo do rozpoznania wniosku o wykonanie orzeczenia sądowego w sprawie pieczy nad dzieckiem oraz do wykonania takiego orzeczenia jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu czasowego osoby, której przyznano prawo do pieczy, lub sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu czasowego osoby, przeciwko której złożono wniosek o wykonanie. Sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania dziecka, jest również właściwy miejscowo w sprawie bezpośredniego wykonania (art. 238e) (art. 238a ustawy o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń).

Tytuł wykonawczy stwierdza obowiązek wydania dziecka przez osobę wskazaną w tytule egzekucyjnym, osobę, od której zależy wydanie dziecka, oraz osobę, u której przebywa dziecko w chwili wydania nakazu. W tytule wykonawczym sąd orzeka, że obowiązek wydania dziecka spoczywa również na każdej innej osobie, z którą dziecko przebywa podczas egzekucji (art. 238c ustawy o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń).

Biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy, a także w celu ochrony dobra dziecka, sąd postanawia, czy wykonać orzeczenie w sprawie pieczy nad dzieckiem przez nałożenie grzywny na osobę wskazaną w tytule egzekucyjnym czy przez odebranie dziecka i przekazanie go osobie, której sąd powierzył sprawowanie pieczy nad dzieckiem (art. 238č ustawy o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń).

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Orzeczenie sądu w sprawie władzy rodzicielskiej jest uznawane i wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003. Sąd stosuje postępowanie nieprocesowe zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Wszystkie sądy okręgowe są właściwe do rozpoznawania wniosków o stwierdzenie wykonalności.

Sąd, który nadał orzeczeniu sądowemu klauzulę wykonalności, jest właściwy do rozpoznania zażaleń na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności.

Sąd stosuje postępowanie nieprocesowe zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego.

[Wykaz sądów okręgowych](#) (244 Kb)   (244 Kb)

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Zgodnie z ustawą o prawie prywatnym międzynarodowym i o postępowaniu w tym zakresie (Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku) stosunki między rodzicami a dziećmi podlegają prawu państwa, którego są oni obywatelami. Jeżeli rodzice i dzieci są obywatelami różnych państw, zastosowanie ma prawo państwa, w którym mają oni wspólne miejsce zamieszkania. Jeżeli rodzice i dzieci są obywatelami różnych państw i nie mają miejsca zamieszkania w tym samym państwie, zastosowanie ma prawo państwa, którego dziecko jest obywatelem (art. 42).

Ta strona jest częścią portalu [Twoja Europa](#).

Państwa [opinia](#) na temat przydatności przedstawionych informacji jest dla nas ważna.

This webpage is part of an EU quality network

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.